

2018 m. lietuvių kalbos ir literatūros egzaminas: rezultatai, būdingos klaidos

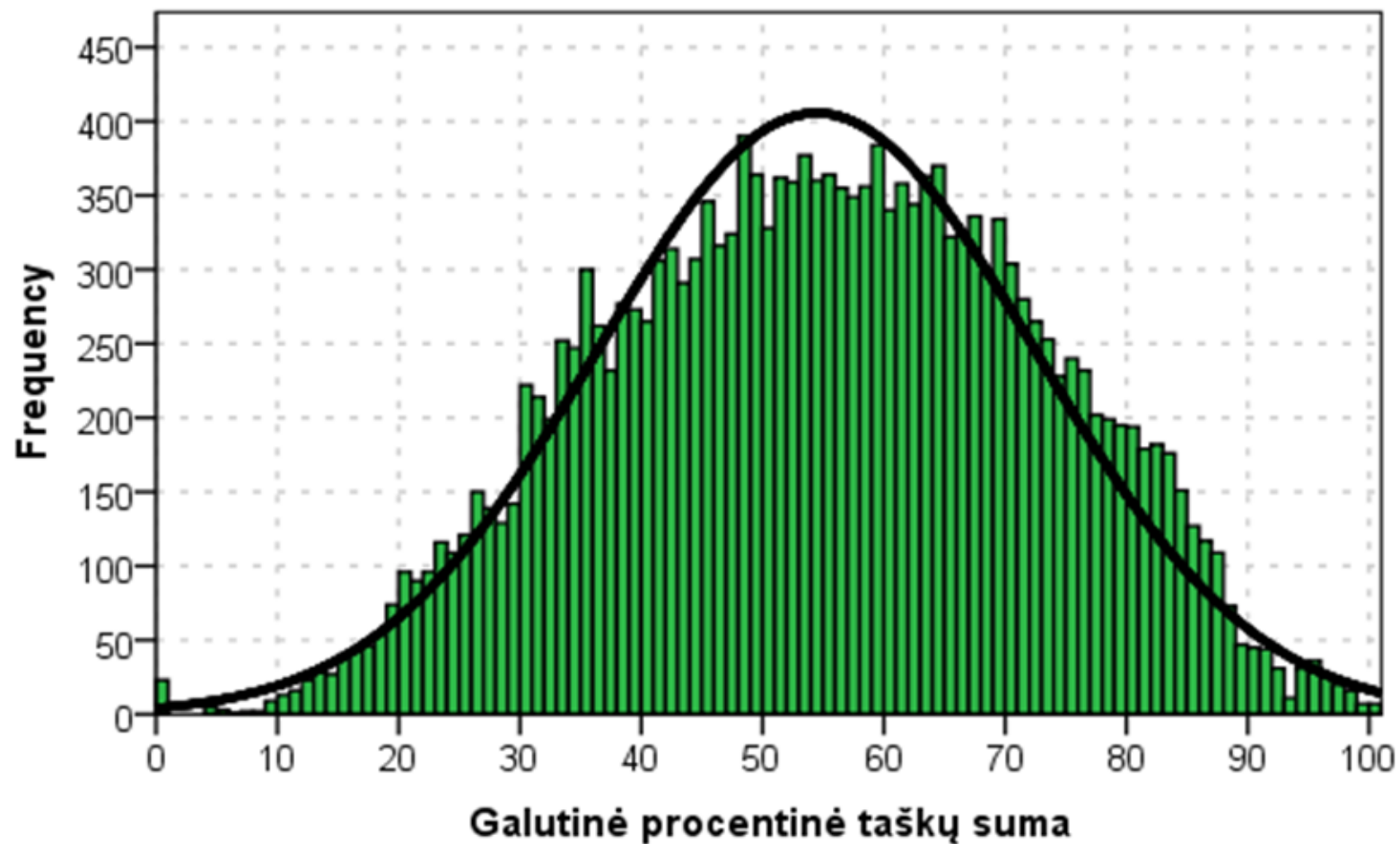

Daiva Stukienė

VBE ir MBE rezultatai (1)

- Lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą laikė **18 340** kandidatų pagrindinėje sesijoje ir **107** pakartotinėje.
- **15** mokinių darbai nevertinti: **6** neatliko užduoties, **9** nesirėmė privalomuoju autoriumi.
- MBE laikė **10 395** mokiniai. Neišlaikė 526 (5 %) mokiniai (0-7 taškai), 10 balų gavo 91 (0,87 %) mokinyss, surinkęs 27-30 taškų.

VBE REZULTATAI (2)

VBE REZULTATAI (3)

	2018 metai	2017 metai	2016 metai
Laikė	18340	18521	19188
1-15 balų (neišlaikė)	8,75 % (1604)	11,06 %	10,24 %
16-35 balai (I lygis)	32,91 % (6036)	31,14 %	43,34 %
36-85 balai (II lygis)	47,28 % (8672)	37,95 %	35,65 %
86-99 balai (III lygis)	9,13 % (1675)	5,93 %	9,94 %
100	0,84 % (154)	0,43 %	0,83 %
Taškų vidurkis	54,4	49,1	49,9

APELIACIJOS

- **Apeliavo 941 mokinys**
- **Įvertinimas nepakeistas 661**
- **Įvertinimas padidėjo 197**
- **Įvertinimas sumažėjo 83**
- **Apeliacijų vertinimas vyksta dviem etapais: pirmiausia vertinamos netaisytos darbo kopijos, originalą vertina mokytojai kartu su mokslininkais.**

2018 m. LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VBE UŽDUOTIS

SAMPROTAVIMO RAŠINIO UŽDUOTYS

**1. Ką gali pakeisti vienas
žmogus?**

(B. Krivickas, M. Ivaškevičius)

**2. Svarbiau mylėti ar būti
mylimam?**

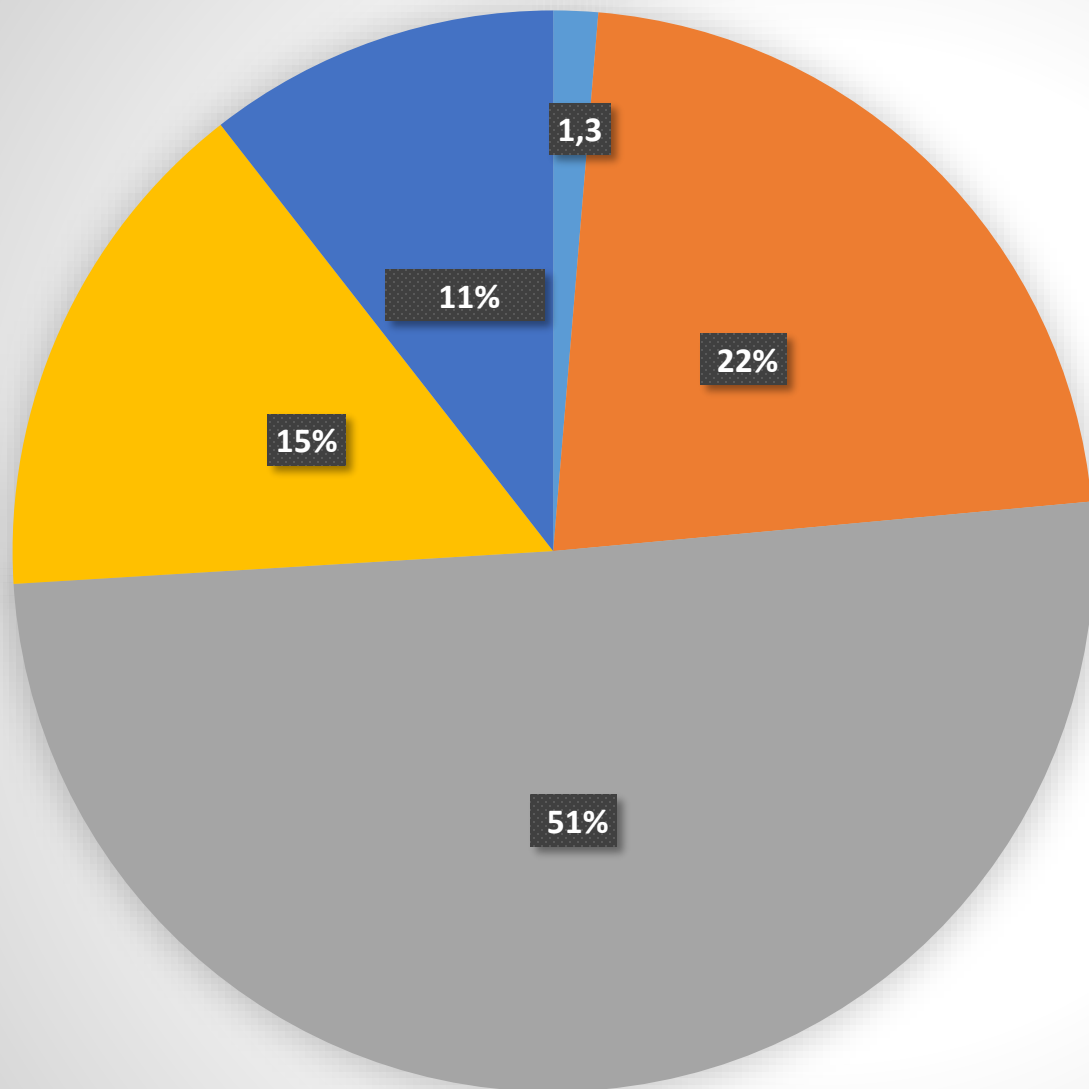
(J. Tumas-Vaižgantas, V. Krėvė)

LITERATŪRINIO RAŠINIO UŽDUOTYS

1. Gyvybės vertė literatūroje
(B. Sruoga, S. Geda)

**2. Susvetimėjimo problema
literatūroje**
(A. Škėma, J. Kunčinas)

TEMŲ PASIRINKIMAS

■ Nenurodyta

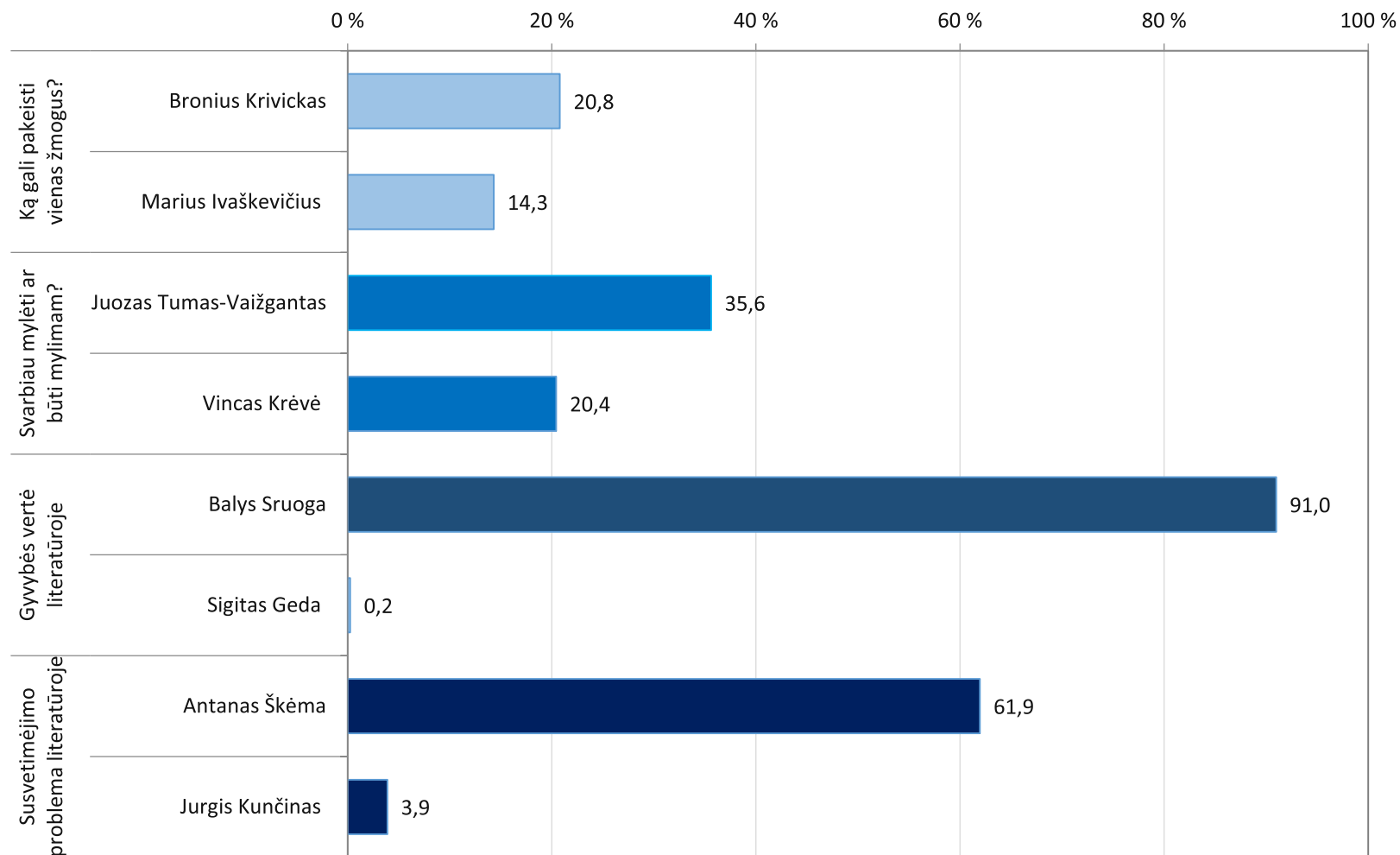
■ Ką gali pakeisti vienas žmogus?

■ Svarbiau mylėti ar būti mylimam?

■ Gyvybės vertė literatūroje

■ Susvetimėjimo problema literatūroje

PASIRINKTI AUTORIAI

TURINIO VERTINIMAS

Kriterijus	TEMA		ARGUMENTAVIMAS / INTERPRETAVIMAS		STRUKTŪRA	PRIVALOMAS AUT. / KONTEKSTAS
	6 taškai	7 taškai	6 taškai	7 taškai	4	3
S1 Ką gali vienas žmogus?	8,7	2,2	7,4	1,3	1,7	18,2
S2 Svarbiau mylėti ar būti mylimam?	3,5	0,5	2,7	0,3	1,3	5,9
L1 Gyvybės vertė literatūroje	5,7	0,9	4,4	0,7	2,9	13,5
L2 Susvetimėjimo problema literatūroje	14,5	2,1	11	1,3	7,9	22,9

RAŠTINGUMO IR RAIŠKOS VERTINIMAS

Kriterijus	Gramatika, žodynas		Rašyba		Skyryba		Kalbinė raiška	
Taškai	0	9	0	15	0	14	0	20
S1Ką gali vienas žmogus?	2,7	23,5	12,9	16,5	21,8	5,9	2,5	1,8
S2 Svarbiau mylėti ar būti mylimam?	3.4	20,9	13,3	16,1	25	3,9	1,9	0,8
L1 Gyvybės vertė literatūroje	2,0	32,3	9,5	21,5	16	8,3	2,6	1,2
L2 Susvetimėjimo problema literatūroje	1,3	32,1	6,9	29,6	8,9	10,9	1,7	1,3

EGZAMINO PAMOKOS. TURINYS (1)

- Egzaminas atveria ugdymo proceso problemas, ypač kūrinių skaitymo ir analizės.
- Šias problemas dar labiau išryškino mokiniams suteikta pasirinkimo laisvė. Viena vertus, gabiausi mokiniai turėjo galimybę rinktis autorius, kurie jiems įdomūs, kita vertus, kai kurie apsiribojo M. Daukšos ar V. Kudirkos tekstais ir bandė juos pritaikyti visoms temoms.
- Mokiniai, net ir turėdami galimybę pasitikrinti, beveik nesiremia poezija.
- Vertinimo procesas parodė, jog ne vien mokiniai neskaito kūrinių...

RAŠINIO TURINYS (2)

PAVYZDŽIAI:

- Vėliau Antanas Škėma pabandė studijuoti teisę, tačiau mokslų nebaigė, kur gal kiek ir išmoko apie romane „Balta drobulė“ aprašytą teismą Juozapatos pakalnėje.
- Garšva atranda prostitučių verslą.
- Balys Sruoga išvažiavo į Štuthofą savo noru dirbti koncentracijos stovyklos raštinėje. Po dvejų metų grįžo ir parašė romana.
- Skirgaila girdi du balsus: Tamsaus vyro, kuris skatina rinktis amoralų kelią, bei šviesųjį vyrą, kuris ragina pasirinkti dvasinį ir moralinį kelią.
- Severja, sužinodama apie Tyliaus išdavystę, visiškai pasikeičia.
- Kritinio mąstymo pagalba J. Biliūno gyvenimas nepakrypo taip, kaip vagies iš jo apsakymo „Vagis“, kaip XX a. rašytojo J. Kunčino romano „Tūla“ pagrindinio, pasinėrusio į bohemišką valkatos gyvenimą, pagardintą alkoholio lašais.
- Daukša rašė lotynų kalba lietuviams karaliams, kurių buvo net keletas.

RAŠINIO TURINYS (3)

- Rašinys vis labiau darosi „pritaikomas“ – bandoma pritempti visų rašytų rašinių ar kalbėjimo įskaitos mintis, kartais sunkiai atsiskyrė viena nuo kitos temos – tas pats rašoma ir apie gyvybę, ir apie susvetimėjimą.
- Perrašomos iš konspektų, santraukų ir „paruoštukų“ išmoktos mintys, nuolat kartojasi tie patys sakiniai.
- Nemokama remtis kontekstu.
- Samprotavimo rašiniuose, norėdami parašyti „ypač puikios“ struktūros rašinį, mokiniai išmoksta keistų analogijų, pvz., mato panašumą tarp Mykoliuko ir M. K. Čiurlionio paveikslų, rašydami apie meilę.

PAVYZDŽIAI (1)

XVI a. kontrreformacijos šalininkas, vertėjas, poetas Mikalojus Daukša „Postilės“ „Prakalboje į malonųjį skaitytoją“ vaizduoja lietuvių kalbos bei rašto atmetimo problemą Lietuvoje. XVI a. dėl sudėtingos ekonominės padėties bei karų Lietuva su Lenkija susijungia į ATR. Juk respublikos sudarymas buvo vienintelė galimybė išlikti. Deja, bet susijungimas ypač paveikė lietuvių inteligentiją – jie pradėjo kalbėti lenkiškai, gimtąją kalbą laikydami vartotina tik neišprususiems lietuviams. Daukša, matydamas susvetimėjimą, suvokia, kad „Prakalbos“ parašymas ir išleidimas padės suprasti tautai didžiąsias tautinį identitetą menkinančias priežastis. Kūrinyje suformuojama tautos samprata – žmonės, kurie turi bendrus papročius, gyvena toje pačioje teritorijoje, o visų svarbiausia – bendra kalba. Jis teigia, kad net ir tas, kuris gyvena Lietuvoje, negali būti vadinamas tikru lietuviu, jei nekalba lietuvių kalba. „Prakalboje“ regimas ir gamtos motyvas – paukščių čiulbėjimas. Autorius metaforiškai pateikia skirtingų paukščių čiulbėjimą ir svarsto, kas būtų, jei varnas suoktų kaip laštingala? Tauta kaip ir paukštis iš prigimties turi kalbėti gimtąja kalba. Juk „Dievas ir gamta liepia kalbėti“ gimtąja kalba. Tai rodo, kad lietuviai nepridera kalbėti svetima kalba ir ją vartoti kaip pagrindinę, nes bus pažeista ilgai vyravusi struktūra, kuri metaforiškai lyginama su gamta. Nors Daukša „Postilėje“ išsako tautos susvetimėjimą skatinančius veiksnius, bet kartu suvokia, kad tai tik priemonė parodysianti tai, kas gali pražudyti lietuvių tautą. Taigi Daukša „Prakalboje į malonųjį skaitytoją“ susvetimėjimą sieja su tauta, todėl pateikia tai, kas labiausiai skatina tautinio identiteto praradimą – lietuvių kalbos ir rašto užmiršimas. Autorius suvokia, kad tai – ATR padarinys, todėl stengiasi sąmoninti tautą eiti Lietuvos išsaugojimo keliu. (***Susvetimėjimo problema literatūroje***)

PAVYZDŽIAI (2)

Kita vertus, Sovietinių - nepriklausomybės laikų rašytojas Jurgis Kunčinas romane „Tūla“ aprašė žmogų, išgyvenantį visuomenės atstūmimą. Pagrindinis kūrinio veikėjas (panašiai kaip prancūzų rašytojo Albero Kamiu kūrinio „Svetimas“ protagonistas Merso) visuomenės akimis elgiasi netinkamai, ne taip kaip yra įprasta sociume. Autorius, kaip ir pagrindinis romano „Tūla“ veikėjas, priklausė bohemos subkultūrai, kuri propaguoja sąžinės laisvę bei atmeta bet kokias ideologines sampratas. Valkatavimas, besaikis alkoholio vartojimas, socialistinių autoritetų nepaisymas lėmė individo susvetimėjimą. „Tūlos“ herojus yra valkata – neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, stabilios darbovietės. Sovietiniais laikais valkatavimas buvo prilyginamas veltėdžiavimui, už kurį žmonės būdavo baudžiami, tad visiškai nenuostabu, jog „Tūlos“ veikėjas buvo visuomenės pakraščio atstovas. Bet koks nederbantis, netvarkingas ar socialistinio režimo negerbiantis asmuo natūraliai tapdavo „liaudies“ (visuomenės) priešu. Protagonistas neremia sovietinės santvarkos, neprisideda prie „socializmo statybos“, net išsiskiria su žmona, palaikančia komunistų partiją. Be to, veikėjas piktnaudžiauja alkoholiu, kuris tampa ne tik socialinio maišto įrankiu, bet ir būdu ištvirti valkatavimą. Protagonistas teigia, kad „vivere pericolosamente!“ (gyventi pavojingai), suvokia, jog toks gyvenimo būdas nėra priimtinas sovietinėje visuomenėje, todėl yra atstumtasis paribio žmogus. Taigi XX a. pabaigos prozininkas Jurgis Kunčinas romane „Tūla“ vaizdavo susvetimėjimo problemą gimtajame krašte, kuomet yra atmetami peršami autoritetai ir teisingo gyvenimo taisyklės. (Susvetimėjimo problema literatūroje)

PAVYZDŽIAI (3)

Kiek kitokią susvetimėjimo problemą pateikia XX a. antros pusės rašytojas Jurgis Kunčinas, kurio barokiškame romane „Tūla“ susvetiėjimas yra susiejamas su negalėjimu paklusti reikalaujančiai ir žmogų naikinančiai sistemai. Jusrgis Kunčinas – vienas iš pirmųjų rašytojų taip įtaigiai atskleidusių postmodernistinį kalbėjimą lietuvių literatūroje. Jo romanai pasižymi antimito principu, į tikrovę žvelgiama iš ironiško, sarkastiško pasakotojo pozicijų, netrūksta sąmonės srauto apraiškų, kurios išduoda pasaulio prieštaringumą, veikėjo susvetimėjimą. „Tūlos“ aš – literatūrinių aspiracijų turinti asmenybė, kurios išlikimo galimybė – keliavimas. Jis bastosi iš vienos vietos į kitą: „suku ratą po rato <...>“ – tai išduoda ir namų neturinčios asmenybės gaudinantį likimą. Jis keliauja po apylinkes, vaizduojami realūs vaizdai – Vilnius, barakai, Užupio landynės. Laimantas Jonušys teigia, jog į tokią poziciją veikėjas, iš dalies, yra patekęs dėl laisvės, tačiau ir nevisai – pati lemtis pasirenka jį. Herojus renkasi bohemišką gyvenimo būdą, nes, pasak jo, tik taip įmanoma pajusti tikrąjį gyvenimo skonį, kasdienybės grožį. Valkatavimas (susvetimėjimo sau išraiška) tampa jo protesto forma, egzistencine atrama prieš paklusnumo ir veidmainystės reikalaujančią sistemą. Dar stipresnį herojaus susvetimėjimą lemia jo prisiminimai apie meilę, kuri jį tik ir įkvepia kovoti. Pasakotojas nuolat prisimena išsiskyrimo su Tūla situaciją, kuri romaną paryškina jautriomis lyrinėmis refleksijomis bei ktais minoriniais elementais, išduodnčiais skaudų individo stovį. Girtuoklis menininkas – stiprus, stojiškas, pasirinkęs tokią laikyseną jis išsižada visų pareigų sociumui (susvetimėjimo ištakų simbolis), kurios, deja, neleidžia kurti ir puoselėti tvarių santykių su žmonėmis. Taigi, Jurgis Kunčinas savo unikalia ir pasaulietiška knyga įrodė, jog žmogus, veikiamas socialistinio diktato, patiria susvetimėjimą, tačiau yra pajėgus atsilaikyti prieš savigriovos procesą. (***Susvetimėjimo problema literatūroje***)

PAVYZDŽIAI (4)

Jeigu Jurgis Savickis novelėse kalba apie gyvybės išgelbėjimą, saugojimą, pasiryžimą, tai kitas svarbus rašytojas, poetas Balys Sruoga teigia individo niekinimą, prievartą, patyčias ir žiaurumą. Gyvybės svarbą analizuoja parašydamas prisiminimų kūrinį „Dievų miškas“. Balys Sruoga parašė pasitelkiant dienoraščio formą. Kūrinys yra autobiografiškas, kadangi aprašomas pačio autoriaus išgyvenimai. Balys Sruoga, pasitelkiant daugybę motyvų, atskleidžia tuometinį laikotarpį, kada buvo imtasi žiaurumo ir prievartos. Pats autorius yra išsiųstas į Štuthofio koncentracijos stovyklą. Šiuo laikotarpiu, tai yra XX a., vyravo tremimai. Grįžtant iš lagerio autorius kūrinį parašo praėjus vos mėnesiui. Jis pasitelkia ironiją, juoko formą ir sarkazmą. Šios knygos rašymas, tarsi terapija, kuri gydo patirtus prisiminimus, skausmą, gyvybės niekinimą. Praleidęs laiką koncentracijos stovykloje pastebi, kad gyvybės vertė yra niekinama. Tai atskleidžia remdamasis tikrais išgyventais faktais ir momentais. Žmonės yra nenorom išsiųsti į lagerius ir su jais elgiamasi tarsi su žverimis. Autorius prisimena, kad Štuthofio koncentracijos stovykloje erdvė yra baugi ir niūri. „Dievų miškas“ vyko Gdanske. Tai buvo baisūs lageriai „kur budavo atveža kalinį ir tuoju nužudo“. Prisimenama, kad žmogų pirmiausia nukankins, iščiulps jo sveikatą, jėgas ir vers mirti iš bado. Taigi, XX amžiaus rašytojas, Balys Sruoga pripažintas vienu svarbiausių veikėjų, kuris atskleidė tikrus atsiminimus ir pabrėžiamas gyvybės niekinimą koncentracijos stovykloje. (***Gyvybės vertė literatūroje***)

PAVYZDŽIAI (5)

Menką gyvybės vertinimą vaizduoja ir XX a. vidurio rašytojas, profesorius Balys Sruoga memuarų romane „Dievų miškas“. Knygos autorius, kartu su keliais kitais lietuvių inteligentais, 1943 m. buvo ištremtas į Štuthofio koncentracijos stovyklą Lenkijoje, kur tapo prievartos sistemos liudininku. Dvejus metus praleidęs nacių pragare, 1945 m. sugrįžęs į Lietuvą Balys Sruoga per porą mėnesių parašo memuarų romaną, kuris, dėl sovietų valdžios kritikos, buvo išleistas tik praėjus dešimčiai metų po autoriaus mirties – 1957 m. Romaną profesorius parašė norėdamas išsivaduoti iš jį slegiančios absurdiškos praeities. „Dievų miške“ aprašomas žiaurus lagerio gyvenimas, nehumaniškas esesininkų bei pačių kalinių elgesys su kitais kaliniais. Siaubingos gyvenimo sąlygos, maisto trūkumas, sunkus fizinis darbas bei nuolatinis lagerio prižiūrėtojų smurtas ne vieną kalinį, tarp jų ir knygos autorių, pavertė klipata – suluošintos sveikatos, viskam abejingu vaikščiojančiu lavonu, kuris kadaise, gal ne taip seniai, buvo žmogumi. Lageryje nėra pagarbos ne tik gyvybei, bet ir mirčiai: mirštantys ar mirusieji kaliniai buvo suguldomi prie ligoninės, iš jų gerklių lupami auksiniai dantys, ant krūtinės ir ant pilvo, visai kaip ant siuntinio, chemišku pieštuku užrašomas numeris – numirėliai virsdavo tik skaičiais. Lavonų deginimą Balys Sruoga ironiškai prilygina Valpurgijos nakčiai, kai raganos su velniais šoka. Taigi rašytojas Balys Sruoga memuarų romane „Dievų miškas“ užrašė siaubingo elgesio su gyvybe, jos vertės menkinimo istoriją. (***Gyvybės vertė literatūroje***)

2019 m. VBE vertinimo pokyčiai

- **Dalis rašinių bus vertinama nuotoliniu būdu.**
- **Planuojama atrinkti apie 100 vertintojų, kurie gali vertinti rašinius nuotoliniu būdu ugdymo proceso metu.**
- **Pagrindinis vertinimas vyks pasibaigus ugdymo procesui 1 savaitę centruose.**

Kitus gali mokyti skaityti ir rašyti tik tada, kai pats išmoksi. Juo labiau – gyventi.

Markas Aurelijus

